

Redaktørens forord

Dette nummer indeholder fire spændende artikler, der på forskellig vis sætter fokus på samfundets udsatte grupper. Artiklerne spænder fra diskussion af indsatser over for arbejdsløse, unge med psykiske lidelser over børn, der må undvære forældre pga. fængsling til relationen mellem majoritetsbefolkningen og etniske minoriteter. Dette nummer af *Dansk Sociologi* har altså ikke noget teoretisk eller metodisk tema, men det illustrerer til gengæld den metodiske bredde i sociologien. Hvor de to første artikler analyserer unges selvkonstruktioner og retfærdiggørelse af aktiveringsindsatser gennem kvalitative metoder, anvendes der i de to sidste artikler data fra register- og spørgeskemaundersøgelser til at analysere henholdsvis udviklingen i antallet af børn, der er ramt af fængsling, og relationerne mellem majoritetsbefolkningen og etniske minoriteter.

I den første artikel "Nytteaktiveringens retfærdiggørelse. Et pragmatisk sociologisk blik på aktivering af arbejdsløse" tager *Mathias Herup Nielsen* et aktuelt emne op vedrørende nytteaktiveringens virkning. Artiklens formål er at skitsere, hvordan aktiveringspolitikken retfærdiggøres af de politiske aktører, når aktivering er genstand for italesættelse og bedømmelse. Teoretisk trækker artiklen på Boltanski og Thévenots teori om, hvordan aktører tillægger sociale fænomener moralsk værdi og støtter sig til moralske bedømmelsesstandarder. Artiklen viser, at de forskellige politiske aktører støtter sig til fire moralske strukturer i bedømmelser af nytteaktivering. De fire moralske strukturer er: den industrielle orden, markedsordenen, projektordenen og den civile orden. I den industrielle orden betragtes arbejdsløse som en ikke optimal ressourceudnyttelse. Nytteaktivering ses som et redskab til at gøre ledige nyttige for samfundet. I markedsordenen fremhæver aktørerne derimod, at nytteaktiveringen øger den arbejdsløses incitament til at påtage sig et ordinært arbejde. Projektverdenen udgør den tredje moralske struktur. Nytteaktivering retfærdiggøres i denne orden med, at det kan lede inaktive og passive arbejdsløse ind i den sociale verden. I den civile verden er den værdimæssige målestok solidaritet. I denne verden fordømmes nytteaktivering som usolidarisk, mens andre aktører anvender den civile ordens værdiorientering til

at forsvare nytteaktivering med, at arbejdsløse skal være solidariske med det omgivende samfund. Artiklen udfordrer hidtidige antagelser, hvor forskellige positioner inden for aktiveringsdebatten fungerer gensidigt begrænsende, såsom aktiv over for passiv diskurs. Analysen viser imidlertid, at aktørerne trækker på en pluralitet af moralske principper, når de forsvare den aktive arbejdsmarkedspolitik.

I den anden artikel "Et helt normalt perfekt selv. Konstruktioner af selvet i unges beretninger om mistrivsel" bevæger vi os ind på det ungdomssociologiske område. *Niels Ulrik Sørensen* og *Jens Christian Nielsen* diskuterer selvkonstruktionen hos en gruppe unge, der lider af en række forskellige former for mistrivsel. Med udgangspunkt i et modernitetsteoretisk og poststrukturalistisk perspektiv behandler artiklen de udfordringer, som selvkonstruktionen afføder blandt en gruppe unge, der har mistrivselproblemer. Det empiriske materiale består af interview med 33 unge i alderen 15-24, der befinder sig i en gråzone. På den ene side har de psykiske vanskeligheder, men på den anden side er deres problemer ikke af en sådan karakter, at deres liv domineres af mistrivsel. Gennem de unges beretninger analyseres sammenhænge mellem mistrivsel og selvkonstruktion, og hvordan forestillingen om det perfekte ungdomsliv udgør målestokken for en vellykket selvkonstruktion. Artiklen viser bl.a., at der blandt de unge hersker en "enten eller logik", hvor man enten passer ind i den normale forestilling om godt ungdomsliv eller opleves som en minoritet, der er unormal og uperfekt, hvilket kan afføde skyld og skam over ikke at mestre det kulturelt frisatte ungdomsliv.

Den tredje artikel "Forældres fængsling – en stratificerende livsbegivenhed?" er skrevet af *Rikke Fuglsang Olsen* og handler om den gruppe af børn, der gennem deres opvækst oplever at må undvære mindst en af deres forældre på grund af fængsling. De empiriske analyser baserer sig på registerdata fra Danmarks Statistik og omfatter ni årgange født i 1982-1990. Artiklen belyser, dels om der har været en stigning i antallet af børn, der oplever forældres fængsling, dels hvorvidt dette kan bidrage til en øget social stratifikation. Rikke Fuglsang peger på to overordnede tendenser: For det første er der en stigning for årgangene 1981-1990 i antallet af børn, der oplever forældres fængsling i deres barndom. For det andet viser artiklen, at gruppen af børn, der oplever fængsling, har ændret sig, idet stigningen først og fremmest er sket inden for de laveste indkomstgrupper. På baggrund af de empiriske analyser konkluderer Rikke Fuglsang, at forældres fængsling i nogle henseender kan være med til ikke kun at opretholde, men også at intensivere i forvejen eksisterende uligheder.

I den sidste artikel "Når majoritetsmedlemmer og etniske minoritetsmedlemmer mødes" forfattet af *Arzoo Rafiqi* og *Jens Peter Frølund Thomsen* afprøves empirisk den såkaldte kontakthypotese, der hævder, at majoritetsmedlemmer bliver mere tolerante over for etniske minoriteter, når de kommer i personlig kontakt med dem. Hypotesen efterprøves ved hjælp af en spørgeske-

maundersøgelse med 1.928 respondenter. Til forskel fra andre internationale undersøgelser af kontakthypotesen fokuserer denne artikel på betydningen af kontakten mellem majoritetsmedlemmer og minoritetsmedlemmer på arbejdspladsen og i nabolaget. Artiklen viser, at kontakt mellem minoritets- og majoritetsmedlemmer på arbejdspladsen og i nabolaget har en positiv indflydelse på den etniske tolerance. En central pointe i artiklen er, at kontakteffekter ikke kun forekommer, når der er tale om nære personlige venskaber, men også forekommer inden for mere perifere sociale kontakter mellem majoriteten og minoriteten. Sociale kontakter i nabolaget og på arbejdspladsen er således mere betydningsfulde, end fagfolk hidtil har antaget.

Review-essayet i dette nummer er en diskussion af Henning Bech & Mehmet Ümit Necefs bog: *Er Danskerne racister? Indvandrersforskningens problemer*, hvor de to forfattere forsøger at tilbagevise påstanden om, at racisme er udbredt i Danmark gennem en granskning af den danske forskning på området. Sune Qvotrup Jensen lægger ud med at rose de to forfattere for at komme med et fagkritisk indlæg i en ellers kritikfattig dansk samfundsvidenskabelig fag-offentlighed. Sune Qvotrup Jensen peger dog på to principielle problemer, som gør, at racismeforskernes konklusioner ikke er så fejlagtige, som Bech og Neced hævder. For det første anvender Bech og Neced en langt snævrere definition af racisme, end den de kritiserede forskere anvender. Det andet problem har mere videnskabsteoretisk karakter. Ifølge Sune Qvotrup Jensen sniger der sig en række hermeneutiske præmisser for omgang med f.eks. interviewmateriale ind ad bagdøren. På trods af de nævnte kritikpunkter mener Sune Qvotrup Jensen, at forfatterne peger på nogle væsentlige kritikpunkter, som bør mane til eftertanke hos racismeforskere. Som vanligt indeholder dette nummer også en række anmeldelser af aktuelle samfundsvidenskabelige bogudgivelser.

Anders Ejrnæs